

بسم الله الرحمن الرحيم

درس:

تاریخ محلی

موضوع: روستای همگین

استاد: دکتر نورایی

محقق: مرضیه ممتاز- ۹۱۱۰۳۱۳۲۷

دانشگاه اصفهان

دانشکده ادبیات و علوم انسانی

بهار ۹۴

مقدمه: هدف از این تحقیق معرفی و بررسی روستای همگین و خدمات و امکانات موجود در روستا و خدمات رسانی به مردم است و همچنین آداب و رسوم مردم روستا که به دلیل مجاورت به اصفهان بسیاری از آداب و رسوم شبیه به اصفهانی ها می باشد. و همچنین مراسمی که خاص خود روستا می باشد.

موقعیت جغرافیایی:

روستای همگین در ۳۱ درجه و ۵۴ دقیقه عرض شمالی و ۵۱ درجه و ۲۸ دقیقه طول شرقی قرار دارد. در رابطه با موقعیت نسبی نیز این روستا بین مراکز جمعیتی قرار گرفته است که خود در رشد و توسعه اقتصادی روستا موثر می باشد زیرا از طرف شرق به مسافت ۳۸ کیلومتر با شهرضا و از طرف غرب حدود ۲۰ کیلومتر با بروجه فاصله دارد همچنین فاصله این روستا با مرکز استان اصفهان حدود ۱۳۸ کیلومتر می باشد. بنابراین واقع شدن روستا بین وزنه های بزرگ جمعیتی و اقتصادی در سطح منطقه یک نوع موقعیت نسبی محسوب می گردد که نه تنها در رشد و گسترش اقتصادی و اجتماعی روستا موثر می باشد بلکه در رشد اقتصادی اجتماعی آتی روستا نقش بارز و مهمتری ایفا خواهند نمود. (94/3/10،isfp.ir)

تاریخچه و علل پیدایش:

علت استقرار روستای همگین نیز ناشی از وجود منابع آب سطحی بوده است، چشمه های حواشی روستا بر مطالب فوق صحنه می گذارند. هسته اولیه روستا که هم اکنون به صورت مخروبه ای مشاهده می شود در کنار آبگیر کنونی جنوب شرقی روستا بوده است بنا به سخنان معتمدین محل در ازمنه قدیم در اطراف هسته اولیه روستا به خاطر حفظ جان و مال خود در برابر حملات خارجی خندقی حفر کرده بودند. اولین مرحله توسعه روستا در آن سوی خندق و به سمت جنوب روستا بوده است که دلیل بارز آن نزدیک شدن به اراضی مزروعی و باغات خود بوده، پس از محدود گردیدن روستا توسط اراضی کشاورزی، روستا به سمت غرب گسترش یافت که دومی گام توسعه آن محسوب می

شود. احداث جاده بروجن به شهرضا که اکنون از وسط بافت روستا عبور می نماید. گسترش روستا را به صورت طولی باعث گردیده. بنابراین روستا در سومین گام توسعه خود به سمت شرق گسترش یافت، مردمان روستا در این مرحله از توسعه هم به جاده نزدیک شده و از طرفی نیز در همجواری اراضی و باغات خود قرار گرفتند. پس از مدتی به دلیل موانع اقتصادی و اجتماعی توسعه روستا در این سمت محصور و به سمت غرب تغییر جهت یافت، بنابراین روستا در چهارمین مرحله توسعه خود که گرایشات کنونی اهالی نیز می باشد به سمت غرب گسترش یافته است. (94/3/10،isfp.ir)

همگین (همیجان) Hamijan

واژه شناسی:

این واژه از سه جز ترکیب شده است. «هم+ی+جان» جز اول آن مترادف با کم به معنای قنات می باشد جز دوم آن «ی» علامت اتصاف می باشد و جز سوم که همان گان است پسوند مشابه آن می باشد. یعنی جایی که همگان در آبادی آن به هم (قنات) بستگی دارند.

همگین نیز از دو جز تشکیل شده است که جز اول آن یعنی هم قنات می باشد و گین پسوند اتصاف می باشد.

بنا به گفته سالخوردگان پیشینه تاریخ این روستا به سنگ نوشته ۳۰۰ سال پیش بر می گردد، در خصوص وجه تسمیه آن نیز بر اساس سخنان معتمدین محل طوایفی از گندمان و بورجان جهت مبارزه با طوایفی دیگر به سوی آنها حرکت می نمایند سپس در این محل گرفتار و یا به عبارتی همه گیر می شوند. این کلمه در طول زمان بر سر زبانها به همه گین مبدل گشت هم اکنون نیز این به صورت سرهم همگینه نوشته می شود. (94/3/10،isfp.ir)

جمعیت:

جمعیت کل: ۱۴۹۲ نفر

تعداد خانوار: ۴۲۲

تعداد زن: ۶۹۷ نفر

تعداد مرد: ۷۹۵ نفر

جمعیت متوسط هر خانوار: ۳.۵ نفر (94/3/10،isfp.ir)

نوابغ و چهره های علمی و هنری روستا:

از نوابغ و چهره های علمی روستا می توان به افراد زیر اشاره نمود:

شهید مهدی یعقوبی کاپیتان اسبق تیم والیبال استان

محمد ممتاز استاد دانشگاه شهرضا

علی احمدی استاد دانشگاه اصفهان (94/3/10،isfp.ir)

خدمات و امکانات موجود در روستا:

خدمات و امکانات روستا شامل: خانه بهداشت، حسینیه، پاسگاه،

مدارس، آسیاب، دهیاری و پست خانه می باشد.

خانه بهداشت: که در روزهای زوج با حضور دکتر روستا خدمات رسانی به عمل می آید و در ضمن با تشکیل گروهایی از خانم های روستا با عنوان رابط های بهداشت و تعلیم آنها سعی در اطلاع رسانی به مردم روستا به عمل می آید.

پاسگاه: که در ایجاد امنیت روستا سهمی به سزا داشته و مردم روستاهای اطراف بذای حل اختلافات خود نیز به این پاسگاه مراجعه میکنند.

دهیاری روستا: سعی در ایجاد آبادانی و رفاه مردم دارد و ساختمان دهیاری چند سالی است که احداث شده و دهیار روستا در انجا مشغول کار می باشد. هم اکنون دهیار روستا آقای بهمن سالخورده میباشد که تقریبا هفت سالی است مشغول به کار میباشد.

مدارس روستا: که مدارس دخترانه و پسرانه در دو مقطع ابتدایی و راهنمایی مسئول آموزش و پرورش دانش آموزان می باشد.

حسینیه روستا: که تمام برنامه های آموزشی - مذهبی و نماز و جلسه های افزایش معرفت در آنجا برگزار میگردد. حدود چند ماهی است برای حسینیه ی روستا با کمک اهالی روستا و کمک های خیرین گنبد و گلدسته هایی برای حسینیه تعبیه شده و نصب گردیده است.

آسیاب: که تنها آسیاب روستا می باشد و که برای ارد کردن گندم و جو مورد استفاده ی مردم قرار میگیرد.

بست خانه: که مردم کارهای مربوط به قبض و مشکلات تلفن و ... را انجام میدهد.

اقتصاد و مشاغل:

بر اساس آخرین اطلاعات بدست آمده از تعداد ۱۴۹۲ نفر جمعیت روستا در سال ۱۳۸۵ تعداد ۵۰۹ نفر معادل ۳۴.۱ درصد شاغل بوده اند که به بررسی شاغلین در بخش های مختلف اقتصادی می پردازیم. (94/3/10, isfp.ir)

کشاورزی

بر همین اساس در این روستا ۳۷۴ نفر کشاورز مشغول به کار می باشند که ۷۳.۵ درصد از کل شاغلین روستا را شامل می شوند. بر همین اساس مردم روستا علاوه بر کار کشاورزی به پرورش دام به روش سنتی می پردازند به طوریکه تعداد ۴۵ نفر دامدار در روستا مشغول می باشند. محصولات کشاورزی روستا شامل گندم و جو و لوبیا و عدس میباشد. (94/3/10, isfp.ir)

صنعت

در زمینه صنعت ۲۸ نفر مشغول به کارند که ۵.۵ درصد از شاغلین روستا را در بر می گیرند به علاوه ۲۸ نفر از زنان روستا به کار قالی بافی مشغول می باشند.
(94/3/10،isfp.ir)

خدمات

تعداد شاغلین در بخش خدمات روستا ۴۵ نفر است که ۸.۸ درصد از شاغلین را شامل می‌شوند. این افراد شامل کارمند ادارات، معلم، مغازه دار، راننده و می‌باشند که در روستا به خدمات رسانی به مردم مشغول هستند. (94/3/10, isfp.ir)

گیاهان خوراکی:

گیاهان خوراکی که همگین و در اطراف منطقه همگین می‌رویند عبارتند از

- ۱- کنگر فراوان که هر ساله هنگام عید از اطراف روستا برای تهیه آن هجوم آورده؛ و از آن خورش کنگر؛ خوراک بورانی کنگردرست کرده و گاهی هم شسته آنرا با سالاد و خام به مصرف رسانده و پخته و سرخ کرده آن را با ماست استفاده می‌نمایند.
- کنگر دارای خاصیت داروئی بسیاری است؛ از جمله برای افراد گرم مزاج مفید است؛ و سرشار از پتاسیم؛ ضد عفونی کننده؛ مشتهی؛ تب بر؛ تقویت کننده دستگاه گوارش؛ ادرار آور؛ درمان کم خونی؛ بیرقان؛ و درنارسائی کبد مفید است. مصرف آن برای زنان بار دار و کسانی که ناراحتی کلیه؛ و کیسه صفرا دارند مضر است.
- ۲- آلو شنگ (شنگ) که در زمینهای کشاورزی و زمینهای رسی بکر فراوان دیده می‌شود. ضمن اینکه از برگ آن استفاده میشود بصورت پخته همراه باماست خورده می‌شود؛ از شیره ساقه آن قندرون تهیه میشود؛ خاصیت دارویی هم داشته؛ برا جلوگیری از خون ریزی معده؛ رماتیسم؛ التیام سوختگی؛ زخم سطحی پوست و غیره و جوشانده ریشه آن خلط آور و برای اسهال مفید است. نوع دیگر آن در مرغزارها میروید که به آن مرغی می‌گویند؛ آنهم خوردنی و همین خواص را داراست.
- ۳- ریواس (ریباس) که در این منطقه فراوان می‌روید مخصوصا در سالهای تر سالی که از پخته و خام آن استفاده می‌شود برای خورش و سالاد خاصیت داروئی هم دارد از جمله قبض کننده؛ برای تقویت معده و کبد؛ تب بر برای کودکان و برای ناخوشیهای حصبه هم استفاده می‌شود.
- ۴- ترشک که از آن بجای سبزی آش استفاده می‌نمایند ۵- اشتر غاز تر و تازه و نازک آنرا بجای سبزی در آش استفاده می‌کردند ۶- سیلدر ۷- پاکلاغ (علف پنجه کلاغی) ۸- مچه ۹- انواع تره کوهی ۱۰- موسیر ۱۱- چووه (مخلصه) ۱۲- پونه ۱۳- کاردی ۱۴- لپو ۱۵- قارچ ۱۶- نخود ابی ۱۷- دیزی چی ۱۸- کلاسیر و غیره که همگی این گیاهان علاوه بر اینکه مصرف خوراکی داشته خواص داروئی فراوانی هم دارد که برای طولانی نشدن بحث از آن صرف نظر می‌کنیم از بعضی این گیاهان مذکور در هنگام

قحط سالی ها و موارد مشابه و ناچاری بامقداری آرد و بلغور رفع گرسنگی می کردند.
(94/3/10،hamgin.blogfa)

مزارات:

این روستا دارای یک گورستان بزرگ که در جنوب غربی روستا واقع شده و مزار آخرین خان روستا در آن دفن است(وفات:۱۳۵۶). این روستا با داشتن گورستانی به این بزرگی بی گمان دارای تاریخی بسیار طولانی میباشد ولی متاسفانه نتوانستم قدیمی ترین قبر و تاریخ آن را؛ به دلیل نامشخص بودن سنگ قبرها و از بین رفتن آنها در گذر زمان؛ پیدا نشد. و قدیمی ترین تاریخ مربوط به سیدی است که در بالای تپه ای در همان مکان به خاک سپرده شده و تاریخ وفات او ۱۲۶۰ میباشد.

مردم روستا بر این عقیده واقف هستند که زمینی که در آن مدرسه ابتدایی دخترانه احداث شده قبلا گورستان بوده و از قبرها و شمع دان هایی که هنوز در مدرسه است نیز این عقیده تا حدی صحت دارد..

آداب و رسوم:

عروسی، سوگواری، روز عرفه

عروسی که شامل خواستگاری و بعد از جواب مثبت از طرف خانواده عروس و اعلام موافقت خود مراسم بله برون که در مهریه و تاریخ عقد و عروسی مشخص میگردد. مراسم نامزدی در این روستا وجود ندارد و بلافاصله بعد از بله برون، مراسم عقد کنان برگزار میگردد و بعد از مدتی عروسی برگزار میشود. که مراسم عروسی خانواده ی عروس در خانه خود و خانواده ی داماد در منزل خود انجام میشود. و شامل مراسم حنابندان که جزء جدانشدنی مراسم عروسی میباشد و خانواده ی داماد در شب حنابندان با در دست داشتن حنا و هدیه هایی که برای عروس دیدننده خانه عروس می روند و مراسم با ساز و دهل برگزار میشود. شب بعد که شب عروسی است و در آن بازی محلی ترکه بازی و همراه با آن ساز و دهل است.

مراسم سوگواری: که شامل مراسم ترحیم، سوم، هفته، چهل، و سال و سالگرد میباشد و معمولاً بعد از فوت شدن یکی از اهالی عده ای از مردان به سر مزار رفته و برای آن مرحوم قبر میکنند و زنان نیز برای تسلی خاطر به بازماندگان به خانه آن مرحوم میروند. بعد از تدفین مرده برای تسلیت به خانه آن فرد رفته و فاتحه می خوانند و بعد از آن مراسم هفته و چهل و سال برگزار میگردد. یکی از اعتقادهای خرافی مردم روستا در این مراسم این است که اگر آن فردی که فوت شده در روز شنبه باشد در آن روز برایش مراسم گرفته نمیشود و معتقدند چون روز زوج است برگشت دارد و شاید خانواده متوفی دچار مصیبتی دیگر گردد. برایشان بد باشد.

روز عرفه: یکی از آداب و رسومی که مردم روستا دارند این است که یکروز قبل از عید نوروز با تهیه یخیرات برای مردگان خود به سر مزار آنها می روند و آن روز به اعتقاد مردم روستا روز عرفه نام میگردد.

مراسم گاو نذری: و این طور گفته اند؛ که از زمان های دور مردم همگین هر ساله در مواقع فراقت از کار کشاورزی و به شکرانه برداشت محصول و همچنین دعا و تقضای باران از درگاه خداوند منان گاوی را خریداری می کردند؛ و با آداب خاصی بر سر این چشمه آورده و او را ذبح کرده و گوشت آنرا بین اهالی روستا تقسیم می نمودند؛ به این صورت: با کسی که میخواست گاو را بفروشد صحبت کرده و قیمت آنرا معین می نموده؛ سپس سر گاو را حنا می بستند؛ و آئینه ای بین شاخ او جلوی سر گاو بسته و او را تزئین می نمودند و شال سبزی از یکی از سادات به دور گردن گاو بسته و ترجیحاً یکی از سادات افسار گاو را گرفته و تعدادی هم اطراف او را گرفته و گاو را به درب منازل آبادی می گرداندند؛ و درب هر منزل که میرسیدند؛ برای صاحب خانه با صدای بلند دعا می کردند؛ به این مضمون {خدا چاقی به این خانواده بده؛ دیگران آمین می گفتند؛ خدا بچه های این خانواده را چراغ دلش کنه؛ آمین بلند از طرف همراهان خداندر ایشان را قبول کنه؛ جواب آمین همراهان و دعاهای دیگر...} صاحب خانه هم معمولاً مقداری گندم یا جو و یا آرد و گاهی هم پول جهت نذر به گردانندگان گاو تقدیم می کردند؛ و آنها هم دعای خیر کرده و به درب منزل بعدی می رفتند؛ و دعا می نمودند و همچنان تا آخر آبادی درب خانه ها می گشتند و نذری جمع می کردند.

سپس وجه گاو را با صاحبش تسویه نموده؛ و اگر چنانچه مقداری از بهای گاو خریداری شده اضافه میماند؛ خرج کارهای عام المنفعه می نمودند؛ و وقتی می خواستند گاو را سرچشمه برده و ذبح کنند؛ طبق دستور شرع مقدس اسلام؛ چند روزی او را پای آخور می بستند؛ که دور از پلیدی باشد و او را تعلیف می کردند؛ یک روز مناسب هم گاو را با اطلاع اهالی باسلام و صلوات بر سر

چشمه برده ابتدا چند دور گاورا دور چشمه طواف میدادند؛ سپس از آب چشمه به اوخورانده وبانام خدا اورا ذبح می نمودند ؛ وگوشت اورا پس از خرد کردن تقسیم می کردند ؛ این سنت سالهاست که به همین گونه اجرا می گردد. هرساله گله دارها گوسفندان خودرا پای چشمه آورده ؛ دور چشمه می گردانند و یکی از آنها را ذبح کرده وگوشت آنرا بین مردم تقسیم می کردند. در بالاسر چشمه درخت کویجی(زالزالک) بود که مردم روی عقیده پاک و صداقت خود به آن گروگان می بستند از قبیل پارچه دستمال و غیره وپای همین درخت کویج داخل سنگچینی شمع روشن می نمودند.

(94/3/10،hamgin.blogfa)

یکی از سنت های مردم روستا در زمینه ی کشاورزی:

هنگامی که در روستا شته به محصولات میزد ؛ خاک شته از روستای آب ملخ شهرستان سمیرم علیا تهیه می کردند وداخل کیسه نموده وآنرا داخل چشمه آویزان می کردند تا آرام آرام خاک شته با آب چشمه مخلوط شده وروی محصول آبادی برسد وشته را از بین ببرد،وچون به این موضوع عقیده داشتند .این اتفاق هم می افتاد وشته ها نابود می شدند وهمچنین زمانی به محصولات صحرا ملخ ها هجوم می آوردند ؛ آب ملخ را بالاسر چشمه آویزان می کردند

سارها می آمدند ؛ وبه ملخ ها هجوم برده آنها را دونصف می کردند وروی زمین می ریختند وپس از آن خود را در آب شستشو می دادند(آب ملخ واقع در شهرستان سمیرم چهارراه در محلی به همین نام مشهور به آب ملخ (تخت سلیمان) است که بنابر عقیده پاک و صداقت آن دوران تهیه می کردند ودر داخل شیشه روی دوش خود حمل کرده وبنابر عقیده خود آنرا روی زمین قرار نمی دادند در هنگام استراحت ویاخواب در شب توبره کولی حاوی محموله آب ملخ را در جایی آویزان می کردند و سپس تامل آبادی به دوش کشیده وبالاسر چشمه علی آویزان می

کردندوبه امر پروردگار سارها می آمدند وملخ هارا نابود می کردند.(94/3/10،hamgin.blogfa)

لغات محلی:

چوب: چوق

حیاط: ایشا

پخش: هِل

کلاغ: قِلاق

فردا: صُبا

آبکش: سماخ پالون

پرت کردن: وُر

آب: اُو

قیف: راحتی

آویزان: دار

مزرعه: اَته

بعد از ظهر: پیسین

آثار باستانی و میراث فرهنگی:

بقایای قلعه قدیمی

از آنجا که در روزگاران گذشته هر از چندین سال یکبار در گوشه و کنار کشور ما دگرگونی‌هایی رخ می‌داد و یا بیگانگان بر گوشه‌ای از ایران چیرگی پیدا می‌کردند و برخی از شهرها و روستاها ویران می‌شد، مردمی که از آنجا آواره می‌شدند به جاهای دیگر رفته و دژهایی ساخته و در بیرون آن به خانه‌سازی می‌پرداختند و سرانجام اگر آرامش به کشور باز می‌گشت از دژ بیرون آمده و در بیرون آن به خانه‌سازی می‌پرداختند. از اینگونه دژها کم و بیش در گوشه و کنار اکثر روستاها وجود داشته و هنوز هم بسیاری از آنها پابرجاست. این دژها بیشتر به گونه چهار گوش و مستطیل مانند ساخته می‌شود و در پیرامون آنها برجهایی برای دیده‌بانی و تیراندازی به سوی دشمن وجود داشت و از همان برجها اگر جنگ افزار وجود نداشت و یا اندک بود دیگهای آب جوش و قیرهای داغ بر سر دشمن می‌ریختند تا یا دشمن خسته شده و از گشودن دژ ناامید شود و یا او را در پشت دیوارها ننگه داشته تا نیروهای کمکی از جاهای دیگر به یاری آنها بشتابند.

معماری و مصالح ساختمانی:

با توجه به تقسیم بندی قلعه‌های ایران به دو نوع جلگه‌ای و کوهستانی، مصالح ساختمانی آنها نیز متفاوت است. طرح اصلی قلعه‌های جلگه‌ای مربع و یا مربع مستطیل است که در چهار گوشه آن برج‌های مدور برای دفاع ساخته شده‌اند، مصالح این قلعه‌ها خشت و گل است و به ندرت از آجر و گچ استفاده شده است.

بارو (دیوار ضخیم) این قلعه‌ها چینه (دیوارهای گلی که آن را بند بند می‌سازند) است یا با خشت‌های قطور ساخته شده است، برای استحکام آن قطر و ضخامت بعضی از باروها به چهار متر هم می‌رسید.

اطراف بعضی از این قلعه‌ها خندق حفر می‌کردند و برای رسیدن به قلعه از پل‌های متحرک بهره می‌گرفتند. بعضی از این قلعه‌ها به دلیل امنیت آن‌ها محل سکونت کشاورزان و روستاییان شد که با گذراندن خیابانی معمولاً شمالی و جنوبی و تامین آب آشامیدنی خانه‌های روستایی در دو طرف خیابان ساخته می‌شد.

قلعه همگین نیز یکی از اینگونه قلعه هاست. این قلعه که روزگاری مأمن روستائیان بوده در حال حاضر به دست فراموشی سپرده شده است. (94/3/10،isfp.ir)

جاذبه ها و مکان های تفریحی:

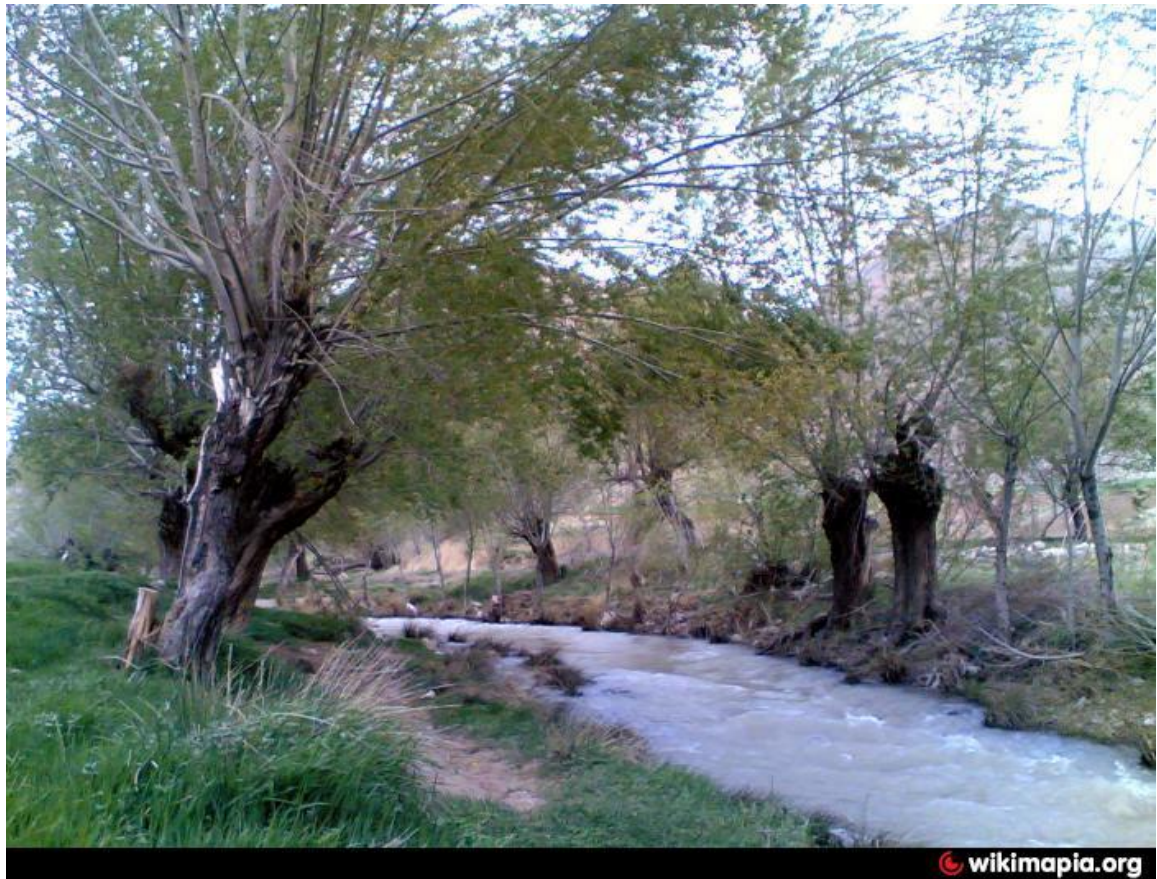
چشمه علی

دشت لاله ها

سد روستا

رودخانه

خانه های قدیمی مخروب شده در روستا

(عکس ها گرفته شده از سایت: www.hamgin.blogfa.com)

منابع:

۱. ممتاز، حشمت، www.hamgin.blogfa.com، 94/3/10، ساعت: 22:30

۱. www.isfp.ir/web، 94/3/10، ساعت: 22:30 (استانداری اصفهان)